

SOEJONO WORDT MINISTER

tement van koloniën in Den Haag geplaatst, waar hij werkzaam was bij de afdeling die het contact met van Mooks departement in Batavia onderhield. Begin '40 keerde hij naar Indië terug waar hij met van der Plas tot lid van de Raad van Nederlands-Indië werd benoemd.

In oktober '41 was gebleken dat Soejono op een belangrijk punt de Indonesische nationalistenvan verder had willen tegemoetkomen dan van Starckenborgh; hij was een van de twee leden van de Raad van Nederlands-Indië geweest (van der Plas was de andere) die geadviseerd hadden, de tien van de vijftien Indische afgevaardigden ter naoorlogse rijksconferentie die door de Volksraad voorgedragen zouden worden (daarover waren de regering te Londen en het gouvernement in Indië het eens geworden), in feite ook door die Volksraad te laten benoemen: de voordracht moest, hadden Soejono en van der Plas gemeend, een bindend karakter krijgen. Van Starckenborgh had dat afgewezen ('wijl geen risico mag worden gelopen dat aldus bijvoorbeeld geïnterneerden als Soekarno zouden moeten worden benoemd') – de gouverneur-generaal kende Soejono dus als iemand die verder wilde gaan dan hijzelf. Aan de andere kant was het evident wenselijk geweest, in de groep die met van Mook naar Australië zou vertrekken, enkele hooggeplaatste Indonesiërs op te nemen en mede op grond van zijn kennis van het Engels was Soejono de eerste geweest die in aanmerking kwam.

Voor zijn opneming in het kabinet (hij zou, naast jhr. mr. E. F. M. J. Michiels van Verduynen, de Nederlandse gezant in Londen, de tweede minister zonder portefeuille worden) voelde de koningin niets; zij had, zei Gerbrandy op 2 juni '42 in de ministerraad, 'bezwaar tegen de benoeming van de heer Soejono tot minister zonder portefeuille. H.M. wenst deze verandering van status van het kabinet' (men zou het voortaan als een rijkskabinet kunnen zien) 'niet buiten de volksvertegenwoordiging om aan te brengen.'² Maar de koningin hield haar verzet niet lang vol (naar wij aannemen: als gevolg van een klemmend vertoog van van Mook die als persoonlijkheid grote indruk op haar gemaakt had): precies een week later ondertekende zij het koninklijk besluit waardoor Soejono in het kabinet opgenomen werd.

Deze woonde daags daarna, 10 juni, zijn eerste kabinetsvergadering bij. Gerbrandy's hartelijke woorden van welkom ('de voorzitter noemde het een historisch ogenblik, nu voor het eerst een zoon van het Indonesische volk optreedt als lid van de Nederlandse regering') werden met

¹ Telegram, 30 okt. 1941, van van Starckenborgh aan Gerbrandy (archief kab. der koningin). ² Ministerraad: Notulen, 2 juni 1942.